

*wat doet
de Provincie als
waterloopbeheerder?*

Wat doet de Provincie als waterloopbeheerder?

Het is onze taak om ervoor te zorgen dat het teveel aan regenwater vlot kan doorstromen via de waterlopen. We doen dit met respect voor de natuur in en rond onze waterlopen.

Om een vlotte waterafvoer te kunnen garanderen moeten wij regelmatig **onderhoudswerken** uitvoeren, zoals maaien, ruimen en herstellen van beschadigde oevers.

Op sommige plaatsen zijn ook **investeringswerken** nodig. Dit zijn meestal meer ingrijpende wijzigingen van de bedding of het tracé en ze hebben doorgaans tot doel de waterafvoer of het afvoerregime te beïnvloeden. Voorbeelden van dergelijke werken zijn de aanleg van overstromingsgebieden, het bouwen van kunstwerken zoals duikers, stuwen, vistrappen, pompgemalen, enz.

Maaien

We merken het in onze waterlopen: door een verbeterde waterkwaliteit groeien er steeds meer waterplanten in en langs de beken. Dit is uiteraard goed nieuws, maar een te sterke begroeiing met water- of oeverplanten in een waterloop verhindert een goede afwatering. Daarom zal de Provincie deze planten in de waterloop en op het talud op kritieke plaatsen wegmaaien.

Het maaien van de bodem- en taludbegroeiing voeren we in de regel uit met een **korfmaaier**. Dit is een kraanbak die vooraan voorzien is van messen. Zo worden de planten niet uitgerukt maar afgesneden. Het maaisel wordt in principe uitgespreid over de gehele 5 meterstrook langsheen de waterloop. In de zomer zullen we de gemaaide planten doorgaans verhakselen. In natuurgebieden en langs wegen voeren we het maaisel meestal af.

De oevers van onze waterlopen maaien we met een korfmaaier >

We maaien de meeste waterlopen één keer per jaar. Om zo weinig mogelijk schade te veroorzaken aan de gewassen op akkers, wachten we tot 15 november om de maaiwerken te starten. Indien noodzakelijk voor een vlotte waterafvoer komen we in de zomer nog eens langs voor een tweede maaibeurt.

De wetgeving laat de waterloopbeheerder toe de maaresten binnen een strook van 5 meter (erfdienstbaarheidszone) naast de waterloop te deponeren zonder dat hij daar een vergoeding hoeft voor te betalen. Meer info hierover vind je bij 'Waar houdt je als aanpalende eigenaar of gebruiker rekening mee?'

Sommige uitheemse water- en oeverplanten kunnen sterk woekeren. Voor een aantal van deze soorten zetten we bijzondere bestrijdingsacties op. Je leest er meer over bij 'Exotische planten en dieren in onze waterlopen'.

voor > na

voor > na

Zomermaaien

Doordat de waterlopen tijdens het voorjaar tegenwoordig vaak lange tijd droog staan, groeien er in de zomer ook steeds meer planten die problemen kunnen veroorzaken in en langs de beken. Daarom zal de Provincie waterlopen die een verhoogd risico lopen op wateroverlast, in de zomer een extra maaibeurt geven.

◀ Een waterloop voor en na een maaibeurt. Bij een hevig zomeronweer kan een waterloop met rijke plantengroei al snel voor wateroverlast zorgen

En wat met schade aan de gewassen naast de waterloop?

Maaien in de zomer betekent dat er niet gewacht wordt tot de gewassen van de velden zijn, zoals in de winterperiode wel gebeurt. De schade aan de gewassen door deze bijkomende maaibeurt zal de Provincie **vergoeden** als

- je gebruiker bent van een perceel op het moment dat de werken worden uitgevoerd.
- er effectief schade is ten gevolge van de maaiwerken.
- de maaiwerken worden uitgevoerd in de periode tussen 15 juni en 15 september.

Hoeveel bedraagt de vergoeding?

De vergoeding is gebaseerd op een tarieflijst die voor elk gewas jaarlijks opnieuw wordt vastgelegd. Percelen die op het moment van de werken in gebruik zijn als graasweide komen niet in aanmerking voor een vergoeding. De vastgestelde bedragen vind je terug op www.oost-vlaanderen.be/water.

Deze bedragen worden uitbetaald per lopende meter gewas palend aan de waterloop.

Om een schadevergoeding te ontvangen vul je het **schadeaangifteformulier** in dat je kan downloaden via www.oost-vlaanderen.be/water of je vraagt het aan bij je gemeente. Enkel een volledig en correct ingevuld formulier wordt behandeld. Zorg er ook voor dat je het formulier ten laatste één maand na de uitvoering van de werken aan de Provincie bezorgt. Dat kan met de post naar Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, dienst Integraal Waterbeleid, Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent of per mail waterbeleid@oost-vlaanderen.be.

Beheerovereenkomst als alternatief?

Als landbouwer kan je ook een beheerovereenkomst voor perceelsranden met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) afsluiten. Dit kan een waardevol alternatief zijn om randen langs de waterloop te beheren. Meer info vind je op www.vlm.be (klik via doelgroepen door op Land- en tuinbouwers > beheerovereenkomsten).

© foto Peter Goes

Ruimen

Na verloop van tijd kan het gebeuren dat de waterloop dichtslibt door afzettingen van bodemdeeltjes en plantenresten. Als die afzettingen te dik worden, kan de waterloop het water niet meer optimaal afvoeren. Dan moeten we de beek ruimen door zowel de plantenresten als het slib te verwijderen.

Alvorens dit werk te starten onderzoekt ons bestuur de kwaliteit van de ruimingsspecie. Als het slib volgens de normen van de milieuwetgeving vervuild blijkt, moet het worden afgevoerd. Als het proper is, mag het samen met de plantenresten op de oevers worden uitgespreid in de 5 meterzone langs de waterloop.

Oevers herstellen

Het kan voorkomen dat lokaal de oever van een waterloop zijn stabiliteit verliest. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van de eroderende kracht van het water dat wordt afgevoerd na hevige regen.

De waterloopbeheerder kan dan beslissen om de oevers te herstellen. De Provincie zoekt daarbij altijd naar de meest natuurlijke oplossing. Soms moeten we ook kiezen voor een harde oeververdediging, bijvoorbeeld met schanskorven. Dit zijn verzinkte stalen netten gevuld met breuksteen. Betonnen verstevigingen proberen we te vermijden.

Maatregelen tegen wateroverlast

Overstromingen zijn er altijd al geweest. Door ingrepen van de mens in en rond het watersysteem komen ze vandaag meer voor en zijn ze steeds minder gewenst.

Door de toenemende verharde oppervlaktes in Vlaanderen komt het water sneller in onze waterlopen terecht. In het verleden zijn ook ingrepen gebeurd die bijkomende overstromingen in de hand werken. Zo is er op sommige plaatsen gebouwd in natuurlijk overstromingsgebied of zijn waterlopen rechtgetrokken, waardoor het water sneller afgevoerd wordt. Bovendien zorgt ook de klimaatwijziging voor steeds grotere afvoerpieken in de waterlopen.

Om wateroverlast tegen te gaan werken we altijd volgens de zogenaamde **drietrapstrategie** 'vasthouden – bergen – afvoeren'. Daarbij wordt in de eerste plaats gefocust op hergebruik en infiltratie, dit is het 'vasthouden' van het water ter plaatse. Als dit niet volstaat moet in tweede instantie worden ingezet op 'bergen' of bufferen in de beekvallei in overstromingsgebieden en bufferbekkens. Pas als derde optie wordt gekozen voor 'afvoeren'.

Het **vasthouden** zelf moet gebeuren vóór het water in de waterlopen terecht komt. De Provincie kan hier zelf geen maatregelen nemen. Via de watertoets kunnen wij wel nagaan of bij nieuwe bouwprojecten voldoende ingezet wordt op hergebruik van hemelwater en infiltratie ter plaatse. Al het water dat vastgehouden wordt, komt niet in de waterlopen terecht en kan dus geen overstromingen veroorzaken.

Waar ondanks voldoende hergebruik of infiltratie nog altijd schade wordt aangericht door overstromingen, zal ons bestuur de nodige ruimte zoeken om water te **bergen** in de beekvallei. Dit gebeurt door de aanleg van overstromingsgebieden. Daarbij streven we zoveel mogelijk naar een natuurvriendelijke inrichting bv. door de aanplanting van riet en waterplanten op zwak hellende taluds of door het planten van streekeigen boomsoorten.

Als ook buffering niet volstaat om wateroverlast te voorkomen, kiezen we in laatste instantie om het teveel aan water sneller **af te voeren**. Dit kan gebeuren door de aanpassing van duikers, het verbreden van waterlopen of de bouw van pompgemalen.

Ons bestuur weegt ook telkens af of maatregelen kostenefficiënt zijn. Op sommige plaatsen kunnen lokale beschermingsmaatregelen, zoals de bouw van een dijklichaam rond een aantal woningen, een beter resultaat geven dan de bouw van een overstromingsgebied of een pompgemaal.

Grote investeringswerken worden altijd voorafgegaan door de opmaak van een computermodel voor de betrokken waterloop. Dergelijke dynamische modellen laten toe om voor verschillende neerslagintensiteiten digitaal te simuleren waar de knelpunten gesitueerd zijn en wat de impact is van de voorgestelde maatregelen op het stroomgebied.

Niet-passeerbare bodemval, Maarkebeek
© Alain Dillen

Niet-passeerbare duiker, Krombeek

Borgtmolen, Maarkebeek

Vismigratie

Waarom vissen migreren ...

Vissen zoeken bepaalde plaatsen op om zich voort te planten, maar zullen andere plekken gebruiken om te eten of te rusten.

Een vis moet zich dus in de waterloop kunnen verplaatsen om al die plekjes die hij nodig heeft te kunnen bereiken. Migratie is dus nodig voor het voortbestaan van de soorten, maar ook om de vispopulaties gezond te houden.

Waarom vissen soms niet kunnen migreren...

De mens heeft gedurende eeuwen sterk ingegrepen in de natuurlijke loop van beken en waterlopen. Niet zelden zijn daardoor grotere en kleinere vervallen ontstaan die vissen niet kunnen overbruggen. Het leefgebied van vele vissoorten geraakte zo sterk versnipperd. Samen met de waterverontreiniging is dit de oorzaak geweest van het verdwijnen van veel vissoorten uit onze beken.

Vismigratieknelpunten oplossen

Een waterloopbeheerder wordt op het terrein geconfronteerd met eenvoudige en meer complexe vismigratieknelpunten.

Eenvoudige knelpunten zoals bodemvalletjes of niet-passeerbare duikers zijn vaak samen met het onderhoud van de waterloop op te lossen.

Goede oplossingen voor watermolens (of restanten ervan) en pompgemalen vergen meer studie en overleg.

Duiker verdrinken d.m.v. steenbestorting, Pauwelsbeek

Met deze maatregelen willen we de migratie van vooral volgende soorten bevorderen: paling, rivierdonderpad, beekprik, kleine - en grote modderkruiper.

Grote modderkruiper

Rivierdonderpad

Meer info

Provincie Oost-Vlaanderen
dienst Integraal Waterbeleid

waterbeleid@oost-vlaanderen.be

Tel. 09 267 76 72

Voor de verantwoordelijke sectoringenieur
ga je naar **www.oost-vlaanderen.be/water**.